

J E L E N K Ö R.

91. szám

Pest, szombat november 14^{kén}

1835.

Foglalat: Magyarország (excerpták; koldulás-megszüntetés Pozsonyban; Döbrentei utja; pesti vakok intézete; Galsa helység csapásai; Deák Gedeon, Neuhold Sándor és Kubinyi Péter †). Anglia (orangisták zavara; Spectator a' toryk ellen; az angol sajtó hangot változtat a' francia kormányra nézve). Franciaország (sajtó üldözés; Journal de Débats hangot más it; elegy). Spanyolország (hadi hírek; Memorial Pyrénées védelmezi fr. országot; National az új ministerség ellen; elegy). Portugália. Amerika (az angol torylapok északamerikai hírei; Fernambuco). Schweiz. Németország. Oroszország. Németalföld. Lengyelország. Elegyhírek. Gabonaár.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony nov. 10. Mint már említettük, a' RR. e' napokban azon tárgyak kiszemelésével foglalatostoktak, mellyeket még ezen országgyűlésen ohajtanának bevégezni. E' végre az egyes megyék résziről tett indítványok közül még ezek lőnek elfogadva: a' nemtelenek személyes actoratusa (felpörösködhetése); polgári pöröknek országgyűlés alatt is folyhatása; nyilvános örökődés; a' Qed megvétele iránt az urbérben hozott rendszabásoknak a' tizedre is kiterjesztése, valamint a' tized-haszonbérleti elsőség; — a' katonaság élelmezése; — a' világos adósságoknak nem elbecsülés, hanem árverés útján eladás által megterítettése; az ítélőszékek rendbeszedésében a' két tábla közt egyesülést nyert szóbeli porlekedés törvénybe ígattassék; — a' vásári bíróságról készre levő törvény fölségi jóváhagyás alá bocsátassék; — a' nemtelenek fenytő-pöreiben a' följobbvitel tágasabbra terjesztessék; a' fiemei ítélőszékekről egyesülést nyert törvényczikkely szinthe sanctio alá bocsátassék; — végre hogy ő fölségétől az egyik koronaörökre candidatio kéressék. —

Pozsony városa még 1833. octoberében a' tiszthatóság és külsőtanács tagjai közül kinevezett választottság által köz adakozás útján létre törekvők hozni kebelében az utcai koldulás megszüntetését, azonban némi helybeli akadályok miatt, mellyek közt nem utolsó azon körülmény is, hogy a' város más külön hatóság alá tartozó községekkel a' Zuckermantlval és Váraljával van közvetlenül összekapcsolva, — az üdves intézet csak e' f. hónap elsőjével léptethetett valósággal életbe, miután t. i. a' ns. vmegye is megígéré közös hatását, az intézet alapjául szolgáló segedelmezésre pedig a' közrebocsátott aláírások által telhetőleg fedezve lőn. Most már a' dolog általános intézésére új választottság nevezetett ki, mellyben gr. Zichy Ferencz fő lovászmester ő exca szives vala nem csak az elnökséget elfogadni, de költségek előleges fedezésire 600 pengő frtot is ajándékozni. — Ugyan Pozsonyban közelebb az újon épített polgári kórház pénzalapja egyetlen játékszini előadás jövedelméből 1859 fr. 's 10 kr. gyarapodást nyert. —

A' magy. kir. udv. Kamaránál Schratzenthaler Ferencz pénztári tisztnak a' fő fizetőhivatalhoz második liquidatorrá történt kinevezetésével megürült utolsó pénztári tisztségre Krötzer József accessista; az eképen megürült accessistaságra pedig Horváth Károly fizetésbeli practicans nevezetett ki (kir. kam. tudósítás).

Döbrentei Gábor k. tartománybiztos urat, ki szabadsága idejét mint a' magyar tudós társaság küldöttje, régi magyar nyelvi emlékek felkeresésére fordítja, Jászón Richter Aloiz prépost ur különös figyelemmel fogadja 's a' társaság céljai elősegítésére ottan az említett utazó által kijegyzett minden régebb magyar irat hiv. másolatait, a' társaságnak kedveskedésül adandja. A' legszívesebb gondnal segíté a' keresések körül báró Fischer Norbert subprior és conventualis, valamint Fedák Pál, főjegyző. A' tisztelt praelatus ur elintézésére továbbá, a' kassai kir. convictus regense Kruppay János ur előre meghitta Döbrenteit kassai praemonstráti társival, 's a' főtiszt. regens ur mindent buzgón elkövet a' keresések kényelmesítésében. Teljes készséggel nyitattott meg Kassa ns városának levéltára is Döbrenteinek a' város bírójára Fedák, és főjegyzője Styller urak által, valamint Klestinszky tek. Abauj vármegyei levéltárnok által. Megengedetett neki eddig részben, ugyan Kassán, a' Sztaray grófok levéltárának megtekintése is, mert hiszen a' m. t. Társaság semmi nemzeti jogot illető leveleket nem kíván, hanem csak oly régi iratokat kerestet magyar nyelven, mellyek könnyen közre adathatók 's a' nyelvnek elavult szavaikra, 's szószerkezeteikre nézve vagy régebb alakját vagy keleti historiáját világosítják fel. A' Sztaray grófok levéltárában Döbrentei, eddigi útjában, a' más három levéltárhoz képest a' legrégebb magyar iratot találta. Ezen utazás sikere bővebben majd az utazótól a' m. t. Társaságnak beadandó tudósításából fog kitetszeni.

A' vakok pesti intézete mindinkább közelit üdves alapítási céljához. Mostan 17 növendéke van (és így négyvel több mint martziusban), kik közül 8 az intézeti alapítványokból tartatik, a' többi 9 pedig magányosak költségén; így egyért fizet ő cs. kir. fonsége az ország Nádora, egyért ő cs. kir. magassága a' Nádorné, kettőért Wenckheim grófné szül. Pálffy Borbála, egyért gr. Zichy Károly, egyért a' budai Asszony-egyesület, egyért gr. Eszterházy Miklós és kettőért szüleik. Mivel az intézetnek mostani új helyén, saját épületében a' király-utczában Valero selyemgyárának

átellenében, annyi alkalma van, hogy több növendéket is fölfogadhat már: ezennel hírül adatik, hogy ezentul benne minden szegény vak gyermek fölvetetik neveltetésre, melly 6—8 esztendeig tarthat, illő ruházattal 's tartással együtt, ha érette valamely nagylelkű jöltevő, vagy az egy növendéki alapítványra szükséges 2400 ezüst frtot (melly summa letételével az ajánlási jognyerés is összekötve van) fizetni, vagy minden esztendőben a' szokott 144 ezüst frtot letenni méltóztatik. — Ezentul egyszersmind az intézetben minden hónap utolsó napján délelőtti 9 órától 12tőig próbatétel fog tartatni a' növendékekkel, kiknek a' tudományokban, hangászatban és kézi munkában tett előmenetelükről illy alkalmakkor minden jelenleendő nyilván meggyőződhetik. — Hogy ha előkelő szülők különösen kívánnak ez intézetben vak gyermekeiket neveltetni, erről bővebb értesülés miatt az intézet igazgatójához Dolezsálek Antal urhoz forduljanak. Helyben lakozó szegény vakgyermeknek ingyen nyernek tanítást az intézetben.

Gals a, egyébként sem kedvező helyzetű helység Zala vmegyében, az idén különösen súlyos csapásokat szenved, mellyek miatt csak nem végső inségre jutott. A' határ termését, melly különben is nagyon középszerűnek ígérkezett, annyira elveré a' jég, hogy négy öt kereszt lekaszált gabona sem adott egy mérőt; ezt követte a' szörnyű marhadög, melly miatt sokan minden járó jószáguktól megfosztattak; 's végre hozzá járult octob. 1sőjén egy iszonyu tűzvész (egy asszonymnak vigyázatlansága miatt, ki a' szomszédból tüzet vivén az üszköket ethullatá) melly 38 lakházat, az evang. templomot, lelkész és iskolatanító lakjait, sok pajtát és takarmányt elhamvasztott. A' leégett toronynak harangjai is leolvadtak. Hálával említik a' levelezők Gál József urat, ki, noha magának is több háza égett le, első volt a' segedelem-nyújtásban, egyszersmind levelei által más tehetős emberbarátokat is hasonlóra buzdított föl. Adja az ég, hogy a' szegény kárvallottak csak némileg is vigasztaltassanak meg, mert valóban illy hármassal ropant szerencsétlenség elég fölszólítás a' segedelem-nyújtásra.

Deáky Gedeon a' nagysallói ref. keresztyén gyülekezet papja, barsi esperes 's a' t. oct. 31kén átszenderült az öröklétbe éltének 55ik évében. Végrendeletében, melly nemes szívének 's tudományok iránti szenvedélyének legbiztosb tanúsága, több igen jeles hagyomány mellett, a' pápai ref. collegiumnak, mint nevelő édesanyjának, 6 ezer frtot, 's ezerre becsült könyvtárát 's kép-gyűjteményét hagyta. Keresztyén türedelmének gyönyörű példája Pius Pápa viszontagságiról irt 's nyomtatásban meg is jelent munkája.

Kubinyi Péter kir. tanácsnok 's a' kishonfi evang. községek sen. inspectora f. eszt. sept. 25én temettetett el Nyustban Gömör vmegyében.

Neuhold Sándor ur több megye táblabírája, f. nov. 1sőjén életének 47dik évében Sövényházán meghalálozott. Diszesítik a' boldogult nevét katonai érdemei. 1809ben a' Győr vmegyei fölkelték közt százados kapitányságot viselt. Tetemei fényes szertartással ugyancsak Sövényházán takarítottak el a' nemzetségi sírboltba.

A N G L I A.

A' Spectator radical lap nyomosan megeztolja a' tory lapok azon állítását, mellynél fogva az ország állapotját igen siralmasnak írják le a' javító ujtások miatt. A' cikkely czime: „Népszerű igazgatás jelenségei.“ 'S így hangzik: „Middön vagyonos emberek pénzüket elcsukják, vagy idegen országokban teszik kamatra, úgy vélekedünk, hogy a' nyilvános ügyek akkor nem jól állanak, 's vagy a' kormány gyöngye, vagy a' nép hajlandó lázadásokra. Hol így van a' dolog, ott a' javítási terveket nem támogatják; messze kilátó vállalatok megakadnak; a' pénzügyminister magos kamatra kénytelen kölcsönt venni; a' szegények szaporodnak; a' kereskedés megcsökken 's csak bukásokat, 's öngyilkolásokat hallhatni.“ Ha igazat mondanak a' toryk, e' rajzolatnak most Angliára kell illeni. Mert hisz a' toryk állítása szerint az uralkodó párt közöttünk pártos, lázadó; minden tisztos, századokon megállapodott kormány és statusalkotmány végső veszélyben forog; egy demagog, ki semmit szívére nem vesz, „egy méregtájtéző dühöncz“ rendelkezik a' kormányhatalomról, megsérti a' királyt, 's az aristokráciának életvilágát akarja kioltani. Ez a' tory beszédek rövid tartalma utóbbi időkben. 'S millyen hát az ország fekvése e' panaszokkal szemközi? Ugy találjuk, hogy milliónyi font sterling fordították új vasutakra, mellyek csak évek mulva ígérnek jövedelmet, előre föltéve, hogy a' nemzeti jóllét folyvást így fog haladni, mint most; az országban sok helyen új kézművek támadnak; Glasgowból úgy tudósítanak folyvást, hogy egy évben sem építettek több új házat mint az idén; valamennyi nagy városban szintezen jelenségit láthatni a' gyorsan növekedő gazdagságnak; az utolsó parlament-ülés alatt szokatlanul számos helybeli érdeket tárgyazó törvényjavaslatok létesültek; révés hajótársaságink nagyobb osztalékokat fizetnek, folyóinkat új gőzhajók járnak; a' chinai kereskedés váratlan kiterjedést nyert; a' szegényi adót már ez évben egy harmaddal lejjebb lehet szállítani; a' nyugóindiai természetők kármentesítésére a' kölcsön hallatlan alacsony kamatra vétetett föl; a' nép az országban mindenütt csöndes és nyugott; százezren összejöttek (O' Conne 1,

ballgatui) és semmi erőszakosság nem történt. 'S még is azt mondják a' toryk: a' kormány tehetetlen, népszerűtlen, gyöngé és teljes zsendítő tervekkel. Ugyan azt hiszik e, hogy hitelt nyerendnek illy állításokkal? Angliában egy lélek sem hiszen nekik 's a' t.

Az orangisták közt nagy zavar uralkodik. Azalatt, míg Cumberland hg, az orangepáholyok nagy mestere 's Gordon hg. és Roden lord, mint a' skótziai és irländi másod nagymesterek távol vannak, az egyesület dolgait ideiglen Kennyon lord, az angliai és walesi másod nagymester intézi. Egy a' nagymestertől eredő, 's Fairman ezredes által aláírt levél által harminczkét páholymester zártott ki az egyesületből Yorkshirében és Derbyshirében, mert az augusztusi gyűlés alkalmakor olly végzéseket hoztak, mellyek által a' nagyságos, magasérzelmű, rendülhetlen nagymester viselkedését gáncsolák, 's nyilatkozásokat tettek, mellyek egy hű orangista kötelességeivel meg nem férhetők. Heymood ur, a' kirekesztett páholymesterek egyike most az angliai 's walesi másod nagymesterhez levelet irt, mellyben, a' Morning-Chronicle szerint következő hely is előfordul: „Hát nem tudták ő királyi magossága, mint első nagymester, 's uraságod mint másod nagymester, mit tett Fairman ezredes 1832ben első utazásakor Anglián keresztül, mint uraságtok küldöttje? Vagy is inkább, nem ő királyi magossága 's Uraságod parancsánál fogva cselekedett e? 'S nem volt e parancsuk közt ő egyébiránt oda is utasítva: kémlenő ki a' tagokat, miérzelemmel volnának azon nem valószínűtlen esetre, ha IV. Vilmos király letétnék, a' miatt, hogy a' parlamentjavításban megegyezett, mivel hasonló esetben, kötelessége volna minden orangistának ő kir. magasságát támogatni, mert akkor minden hihetőséggel ő hivatnék meg a' királyszékre.“

Az angol sajtó eddigi keserű hangja a' francia kormány iránt, egyszerre megváltozott. A' Morning-Chronicle azt mondja, hogy valamint hevesen megtámadá a' francia kormányt, míg hitte, hogy pártolja Spanyolországban a' carlismust, ugykészs örömmel üdvözleni azt most, mióta tudja, hogy az angol kormánnyal egyértelműleg cselekszik. Azon körülményt, hogy a' spanyol határszéleken folyvást hordottak d. Carlosnak dugárosak (csempézők) 's egyebek mindenféle hadszert, annak tulajdonítja, hogy nehéz a' nagy kiterjedésű határszélét úgy megvigyáztatni, mellynél fogva semmi csempáros át ne surranhasson. Minden előbbi vádjasit nem ismétli tehát, minthogy teljes remény táplálja hogy Broglie hg. a' négyes-szövetséget ezenal nagyobb tiszteletben fogja tartatni. Broglie hg. ugyan is elsőben azt mondotta, hogy a' Journal des Débats nem organuma többé a' francia kor-

mánynak. Czikkelyét a' M. Chronicle így zárja: „A' francia első minister azon elhatározása, hogy a' rá tolt vádat, mintha helyeslené Latapie tábornok carlista czikkelyét a' Journal des Débatsban, törvényesen megvizsgáltassa, új próbáját mutatja, hogy komoly szándékkal van azon bizonyítások iránt, mellyeket a' négyes szövetség iránt adott. Ha egyébiránt Rayneval grófnak kéz alatt azon barátságos tanács adatnék, hogy ellenkezését a' mostani madridi kabinet iránt némi francia udvarisággal burkolás, az mind a' két részre hasznos lenné. De még jobb, ha a' gróf követségi helyéről elhivatnék. Franciaországnak egy képviselője sem fog ezental a' spanyol udvarra befolyást gyakorolni, hanem ha őszintén szabadelmű véleményeiben.“ — A' M. Chronicle-nek ezen, 's a' Globenak hasonló czikkelyére a' Journal des Débats azon választ adja, hogy ő maga sem vitatá soha, hogy a' kormány organuma, sőt a' J. d. Débats mindig azt állította, hogy minden külső, vagy ministeri befolyástól független. 'S im épen ez volt az, mit a' francia ministerium, legalább doctrinair része, már rég ohajtott a' közönséggel elhitetni, hogy a' Journal des Débatsnak hitelt 's tekintetet szerezzen, mintha az független vélemény képviselője lenne. Szintezért engedték meg a' ministerek a' nevezett Journal d. Débats-t ellenzésbe jöni a' ministeriummal, csak hogy időnként azt, mit a' ministerium általa örömet közleni szándékozik, mint valamely független újságtól eredett, 's védett véleményt állíthassák a' közönség elé. Azonban mindezen csel nem sokat használ a' ministerium hitelének, melly több oknál 's tekintetnél fogva utóbbi időkben igen megcsökkent, 's mellyet az angol sajtó még inkább segít fogyasztani. A' Journal d. Débats mindezen nyilatkozásai mellett folyvást a' beavatkozást javasolja. —

Gibraltarban egy angol kereskedő rabszolgakereskedésbeni részvételről vádoltatva 10ezer sterl. birságra (száz ezer pengő forint) és három éves kemény fogságra ítéltetett. A' fogság azonban kegyelem útján elengedett. — Franciaország 's az egyesült statusok közt fenforgó zavarok következésiben Amerikából különösen a' selyemneműekre annyi megrendelés történt Angliában, hogy Aberdeenben a' kézművek megkettőzték munkásaik napbérét.

FRANCZIAORSZÁG.

A' francia sajtó, 's névszerint a' kormány lapjainak spanyol ügytárgyazo hiri olly zavariak 's részrehajlók, hogy majd inkább csak arra kénytelen az ember vigyázni, mi történhetik, nem pedig mi valóban megtörtént. Egy párisi levelező következőt ír a' spanyol ügyek állapotjáról: „Paris octob. 8. Egy kereskedő ház, melly köz tudomásnál fogva összeköttetésben áll d. Carlos

sal, fegyvernyugvásról vett most hirt, mellyről a praetendens és Cordova közt foly az alkudozás. Annyibizonyos, hogy a' spanyol seregnél olly dolgok készülnek, mellyek a' bé nem avatottakra nézve mindeddig nagy titok. Némellyek Cordovát a' királyné ügye elárulójává teszik, mások ellenben azt állítják, hogy don Carlosnak nincs pénze 's kénytelen fegyverszünetet kívánni. — Azok, kik Cordovát árulásról vádolják, ezt mondják: a' királyné nem képes fővezérét illón támogatni, sem a' juntákat visszalépésre bírni; Cordova pedig határozott nyilvános ellensége a' juntáknak, 's igen hajló d. Carloshoz.

A' Reformateur, mellyet különösen szemmel tart a' ministerség, a' legmostohább körülmények között is szerfölött előre haladt. — Noha létesülte nem régi, még is már 2600 előfizető je van. A' kormány valamennyi postahivatalnak meghagyta, hogy hiteles jegyzéket adjanak be a' nálok megrendelt lapokról. — E' jegyzék majd a' megyék politikai hite mérlegeül fog vétetni. — A' Breton 's Normand megyékbeni városokról azt állíthatni, hogy a' ministeri lapok előfizetői ugy állnak az ellenzéki lapokéihoz, mint 2: 9höz, a' falukon pedig a' ministeriek a' legitimistákhoz, mint 1: 7höz, de csak, mielőtt a' Gazette de Normandie megszűnt. Most az általános ellenzés szaporodik. —

Bryas marquis, az ujdon választott ellenzoféli követ bazasi megbizójához körlevelet küldött, mellyben megjegyzi, hogy ő azon követekhez fog állani, kik a' nemzetfölség elvéhez hívek maradtak, 's ezekkel oda dolgozni, hogy azon törvények, mellyek által a' chárta meghamisított, törlesztessenek el. Törekvéshez tartozandik az is, hogy a' nyilvános terhek helyesb 's egyenlőbb módra osztassanak föl, valamint hogy a' nem egyenes adók lassanként szüntessenek meg 's a' földművelés és ipar-kifejtésre minden szükséges kereskedési szabadság adassék. E' levelet ugy tekintik, mint az ellenzés nyilatkozását a' követház jövő ülésére. Még ez úttal nem igen lesz számos az ellenző.

A' Journal des Débats oct. 30án hosszabb cikkelyt közöl, mellyben eddigi hangját egészen eltagadva, igen világosan az angol szövetséghez látszik állani, mellyet utóbbi időkben egészen félre látszott hagyni. Főczélja a' cikkelynek elhítenni, hogy az angol és francia kabinet nem hasonlott meg, 's hogy minden fontos kérdésben a' külső politikát illetőleg egyértelmű. „Don Carlos despotismusa Spanyolországban, ugymond, Franciaországnak szintolly kevéssé tetszenék, mint Angliának. A' mi pedig a' két udvar befolyását illeti a' madridi kabinetre, azért a' két ország vagy is inkább kabinet közt

irigység nem támadhat, mert a' francia kabinet soha befolyással Spanyolországra birni nem törekedett.“ (Ezt hinni kell.) Cikkelyét azon mondással rekeszti, hogy valamint Franciaország tudja, mikép az európai béke csak a' két hatalom szoros barátsága által tartathatik meg, és szüksége van Franciaországnak Anglia barátságára, szintugy tudja Anglia is, hogy neki is szükséges a' francia barátság. Mi a' két ország belső politikáját illeti, azt ugyan igen különbözőnek isméri el a' Débats is, de azt akarja megmutatni, hogy Franciaország belső állapotja egészen más politikát kíván, mint Angliáé.

A' Messenger szerint a' kamarák nem januárban fognának összejöni, hanem már dec. vége táján. — Egy levelező szerint Parisból a' hadminister a' seregnél valamennyi lovas tisztnek megparancsolá, hogy egy év folyása alatt bizonyos fegyvergyárban, mellyet ő név szerint kijelel, egy kardot és egy pisztolyt vegyenek. Ezen parancs nagy gáncsra talált, mert még talán soha sem kedveztek egyes gyárnak illy szemszúrólag. — Orleans hg Parist kedvetlenül hagyá el — Dupoty a' Reformateur kiadója a' szajnai törvényszék előtt oct. 27én két cikk miatt vétkesnek találtatván két hónapi fogságra 's 4000 fr. birságra ítéltetett; 's minthogy olly kiadó, ki vétkesnek ítéltetik, az ujságot nem irhatja többé alá, a' Reformateur további megjelenését fölfüggeszti, míg alkalmas kiadót találанд. A' Charivari kiadója bizonyos cikkje miatt, mellynek ez czimje: „Catacombes monarchiques“ melly vörös betűkkel van nyomtatva, szinte a' szajnai törvényszék által két hónapi fogságra 's 5000 fr. birságra ítéltetett. Parisi levél szerinte a' Journal des Débats cikkelye a' spanyol ügyekről, és viszonyokról d. Carlos iránt, igen megrendíté a' kormány tekintetét a' választók előtt. Ehez járult a' fr. kormány állása Angliához. Meg is tetszett sikere a' három legközelebbi választásból, mert az oppositio legyőzte a' kormány jeleltéit.

A' Temps szerint, szándéka a' kormánynek néhány cardinalt, érseket, 's püspököt meghíni a' pairkamarába. Elsőben természetesen érdemes derék férfiakat választanának, például Cheverus urat, a' bordeauxi érseket, kinek részire a' cardinal süveget akarják előbb megszerezni, de ez csak készület v. kezdet lenne azután a' többire nézve.

Montmelasban, Rhone megyében különös érzékeny történet adta magát elő. Bizonyos gazdag nemzetség feje hirtelen meghalálozott. A' halotti misének vége szakadt 's a' gyászmenet a' várostól némi távolságra fekvő temetőbe megindult, midőn egy bokorból rögtön előugrik egy halvány szikár ember 's nagy fejszével fölfegyverezve erős lépéssel a' menet felé közelít, 's azt megállítja. A' meg-

holt baráti, kik épen a' koporsót vivék, első ijed-
tükben leejték a' koporsót, mire az idegen azonnal
rárohan, födelét leverni 's a' koporsót fölnyitni
készül. Ez alatt a' gyászkiéret magához jő, 's az
idegenhez közelít, ki olly kellemetlenül háborítá
a' menetet, 's benne a' megholt igen szoros barát-
jára ismernek. Azon udvarias kérdésre: mit akar?
aztválaszolja, hogy kötelességének tartja a' kopor-
sóban barátja helyet elfoglalni, 's helyette magát el-
temettetni, minthogy ő egyedül van, és senkinek
sincsen semmi hasznára, de barátjának számos
családja van. Minthogy értésére nem lehetett adni,
hogy kívánsága helytelen, végre is erőszakkal
kelle őt eltávolítani, 's a' menet csak így volt képes
utját tovább háborítás nélkül a' temetőbe folytatni.
A' szerencsétlennek igen szívére hatott családos
barátja hirtelen halála, 's mint látszik, tébo-
lyodott.

SPANYOLORSZAG.

Nov. 1sőjei Moniteur szerint a' carlositák
Vitoriat, melyet oct. 19ke óta ostromolnak, 22én
ismét élénken megtámadták. Eguia generál kiesett
don Carlos kegyelméből; azonban e' hirnek aligha
van erős alapja, mint az Iturralde felőli hasonló-
nak. — Angliába oct. 20áig érkeztek hírek Bil-
baóbol, mik szerint Evans generál több rendű ki-
rohanást próbált 4000 angol segédseregbeli kato-
náival 's 6000 krisztinóval, tehát mindössze 10,000
emberrel. A' carlosi haderő Bilbao körül mintegy
12,000 emberre megy, kiknek mindenök bőség-
ben van, egész Navarrában pedig 22,000re.

A' Mémorial des Pyrenées kikel az angol hír-
lapok vádjai ellen, mellyek a' francia kormány-
nak szemére lányják, hogy a' carlosi ügyet pár-
tolja, a' határt nem elég gondosan őrzi, sőt épen,
hogy még hadiszereket is szolgáltat annak. De tudni
kell, hogy míg az angol lapok illy czikkeket ir-
dogálnak, 14 Londoual érkezett angol hajó szál-
lott a' bilbaói vizekre, mellyek a' carlosi táborba
nagy mennyiségű takarmányt 's ruhaneműt vittek.
Ugyanezen pillanatban a' francia rendőség el-
fogott néhány szegény ördögöt, kik a' spanyol
határra egy kevés sőt akartak belopni; a' mi ma-
gában olly mindennapi csempezés, millyennek
semmi politikai érdeke nincs, de valaha lehetne, mire
nézve a' francia kormány szigoron bánik illyesek-
kel. Más részről kalmárinknak meg van tiltva vász-
nat, posztót, salitromot, vasat 's bármilyen czikket,
mellynek háboruban hasznát vehetni, a' spanyol
földre küldeni. A' négyes szövetség' minden terhe
tehát egyedül rajtunk fekszik. Az elzárá kereske-
désünk minden rendes útját, 's még is Anglia pa-
naszkodik! Anglia, melly e' szerződés végbehaj-
tására épen semmi áldozatot nem tett, sőt abból
hasznot húz, 's minket lassanként a' félsziget
minden piacziáról kiszorít. A' szárazföldi spanyol

határ u gy be van előttünk zárva, mint a' tengeri
út; ellenben az angolnak minden kikötő tárva áll.
A' jövő mutassa meg, nem igazat állítunk e, mi-
dön azt mondjuk, hogy az angolok készülnek San-
tonát elfoglalni, 's éjszaki Spanyolország uraivá
lenni, mint Gibraltár kulcsa által a' déli rész
uraivá lettek. Szentelenség! hogy még mind e'
mellett panaszkodnak is.

Mina gen. oct. 21én megérkezvén Barcelo-
nába, ablaki alatt hazafi dalok énekeltettek, 's
az utcában számos csoportok járdaltak: éljen
Mina, éljen a' szabadság 's Izabella! kiáltózá-
sokkal. Estve a' város kivilágított. — A' ki-
rálynének egy decretuma octob. 12ikéről fölfüg-
geszti a' papok szabadékos törvényszékét fo-
nyító ügyekben 's azok büntetés alá eső terhes
vétkük vizsgálatát a' rendes törvényszékre biz-
za. Terhes fenytésbeli vétkeknek pedig azok tar-
tatnak, mellyek a' fenálló törvények értelmiben
halálos büntetést, száműzetést, vagy kényszer-
munkát vonnak magok után. Halálos büntetés
esetében az elítélt pap világi ruhában 's fekete-
sapkás fővel vitetik az akasztófa alá. —

A' National folyvást elégtelen Mendizabal kor-
mányával. Szerinte a' minister egészen visszalépett
a' királyi rendelés (estatuto) keblébe, 's politikája
egyedül csak a' finacziát öleli át. Mind azon köny-
nyebbités mellett, miket Mendizabal a' sajtónak
engedett, a' hirlapok igen félenken lépnek a' sza-
bad okoskodási pályára. A' sajtó egyesülést pa-
pol ugyan minden pártnak a' carlositák ellen;
de szorgalmasan őrzikedik olly kérdésekbe bocsát-
kozni, mellyek a' legközelebbi cortesgyűlés tár-
gyai közé tartoznak. Alig merik az estatuto real szót
kimondani, 's a' régi alaptörvényeket és az 1812i
alkotmányt emlegetni. A' nemzeti őrserég egészen a'
polgári hiuság szellemében ujított meg. A' király-
nékat mutogatják, beszélgetik, az ártatlan Izabellát
mosolyogtatják; a' külső disztartásokat szaporítják;
leírást, felszólítást egymásra halmoznak; a' régi
monarchiai rendszer 's elkoptatott czifraságait ujra
szőnyegre hozzák; a' nép tolongva csődül ezen in-
gyenjatekszinekbe, 's néhány hivatalos éljen és kard-
forgatás által kíváncsisága lelkesült-égre emelkedik,
's a' t. Azonban a' carlositák Vitoriat ostromolják,
a' britt segédsereg pedig olly kényelemmel sé-
tálgat Bilbao utcájin, mint ezt a' Hyde-Parkban
tehetné. — Carlos főhadiszállása Forundában van,
egy pár órányira Vitoriatól; Cordova mindeddig
Miranda de Ebróban áll. Ugy látszik, hogy Cor-
dova a' ministerség kegyét eljátszotta; egyedül
a' királyné tartja még méltóságában; de aligha
Espinosa nem jövend helyére. — A' carlosi ha-
disereg kétfelé van osztva. Az egyik a' munká-
ló sereg, melly csupa nőtlenekből, másik a' kém-
elő sereg, melly csupa nősökből áll.

Cataloniában semmi érdekes hír. Pineda városkát, mely szinte egészen ótalom nélkül hagyatott, a' carlosi katonák megtámadák 's rútol meg rongálák. — A' tartományban nagy pénzhijány uralkodik. Carratala, ki az új hadiminister Almodovar gr. helyébe valenciai fő hadi parancsnokká nevezetett, oct. 14én érkezett e' városba. —

PORTUGÁLIA.

Következő a' Spanyolország és Portugália közt a' segédsereg megadatása iránt kötött szerződés foglalatja: ő leghivebb fősége, portugáli királyné, azon ohajtástól lelkesítette, hogy a' spanyolországi regens királynétól, annak fős. leánya II. d. Izabella nevében kijelentett kívánatokat végrehajtsa, 's minden erejét oda fordítsa, hogy a' praetendens d. Carlos pártja által indított polgári háboru minél előbb végeztessék el, 's erre nem csupán Portugália közvetlen érdeke által azon ügy győzelme iránt, mellyet a' két királyné ótalmaz, hanem illő hála-érzelem által is azon segélyért, mellyet Portugál utóbbi időkben hű szövetségesétől nyert, buzdíttatva, a' regens királynénak egy portugáli hadisereget ajánlott. Ő leghivebb fősége 's a' regens királyné megegyeztek olly szerződés alkotásában, melly a' sereg elküldetése közben követendő módot, az 1834iki april. 22én Londonban aláírt négyes szövetség harmadik pótlékezikkje föltételeihez képest szabályozza. Az e' célra fölhatalmazott biztosak, Palmella hg. egyrészlől, másíkról d. Evaristo Perez de Castro Calomara, rendkívüli követ és teljes hatalmu minister, kik fölhatalmazó leveleik kicserélte után következő pontokban egyesültek: 1) 6000 főnyi segédsereg adatik a' praetendens ellen; szükség esetében, ha lehetséges, ezen sereg 10,000re fog neveltetni 2) E' 6000 ember éjszaki Portugálban készen tartatik, hogy september 30án Spanyolországba nyomulhasson. 3) A' valódi belépés határnapja a' két kormány által határozatlik meg. 4) Ha benyomult: Salamanca környékén fog tartózkodni, 's a' spanyol kormánnyal egyetértésben saját kormánya intézése szerint tovább indulni. 5) A' sereggel úgy bánjanak, mint segédsereggel bánni illik. 6) A' regenskirályné magára vállalja a' segédsereg-tartást, 's azon költségeket, mellyek a' békelábon álló katonaságra fordítani szokottakat felülmulják. Ezen költségi fölösleg fizetési módja saját egyezkedés szerint szabályozandó. 7) A' regens királyné megígéri, hogy a' segédsereggel úgy fog bánni, mint saját katonáival; — a' portugáli főség pedig, hogy azt a' praetendenssel bevezett háboru után nyomban visszahíja. 8) Ezen szerződés jóvá hagyatása 14 nap alatt történjék meg. Lissabon sept. 21én. — A' portugáli közönség épen nincs e' könnyelműleg kötött alkuvál megelegülve; 's félni lehet, hogy a' segédseregnél találkozó Miguel-

párti katonák, nagy számmal fognak ellillanni, 's d. Carlos taborában „migueli csapatot“ alakítnl.

A M E R I K A.

A' Times ismét közöl leveleket Philadelphíából, mellyekből azt akarja kisütni, hogy az elnök a' francia-amerikai adóssági ügy végett szerfölött nyugtalankodik, 's minthogy Franciaország az adósság-lefizetésre még semmi készületet nem tesz, hevesen nyilatkozik Lajos-Fülöp 's ministerei ellen, 's azzal fenyegetőzik, hogy a' congressusnak hathatós rendszabályokat javasland Mind ezt pedig onnan fejtegeti a' Times philadelphiai mély politikájú levelezője, mert külső háboru lecsaplapitná az ország belső háborgását, 's a' megbontakozott szövetséges kapesokat ismét megerősítené. A' Courier français pedig ugyancsak éjszakerikai hírek után azt mondja, hogy a' dec. 2. 2án összejövendő congressus nem igen hajlandó támogatni a' kormányt azon szenvedélyes állásban, mellyet Franciaország ellen olly igen örömmest tartana meg annak feje, Jackson. Ugyanezen ujság állítja, hogy a' bankkérdésre nézve a' képviselőházban 20 — 25 szózat a' többség Jackson ellen, a' tanácsban pedig 7 — 8. Szintúgy kétségbe hozza VanBuren ur megválasztását is. A' Morning-Herald végre következő levelet ad Ujyorkból: „Ujyork, sept. 23. Viszonyinkra nézve Franciaországgal az a' közös szempont, hogy a' fenforgó meghasonlások a' congressus megnyitásával meg fognak szünni. Az elnök utolsó bocsatványa (Erläss) felborsolta Lajos-Fülöpöt, 's hihetőleg megsértette a' fr. nemzeti becsületet. Az elnök már most a' jövő küldeményben azon nyilatkozást fogja adni, hogy az egyezés teljesítésével minden gyanu elmellőztetett a' francia becsületesség ellen; 's azon buzgóság, mellyel a' francia végrehajtó hatalom minden kötelezésit tökéletesen betölté, tisztelő elismerést érdemel. Ez legalább azon következmény, mellyet minden hihetőséggel várhatni. Azonban akármi eszköz által fog is a' kérdés megoldatni, mind a' két fél nézete 's érdeke határozottan azt kívánja, hogy barátságos úton végeztessék el. — Az egyesültstatusok bankja most számadásával foglalkozik. Szabadéklevele 1836 mart. 3án szünik meg; megújítatását nem is gondolhatni. A' banknak több mint 40 milliónyi dollár (80. millió pengő f.) kölcsöne van az országban szerte 's váltóji mintegy 21 millió dollárra mennek. Fiókbankjait számadásra szőlította föl, 's nem sokára valamennyi adósságát be szándokozik hájtani. E' dolog a' pénzvásáron természetesen némi háborítást fog okozni, melly már itt ott kezdődik is, de hihetőleg nem tartand sokáig. Az angol Courier Ujyorkból, 's az egyesült birodalom egyéb részeiből oct. 4ig terjedő tudó-

sításokat vett. Az egyetlen hiteles ujság nagy zivatarokban és szélvészekben áll, mellyek Éjszak-amerika-szerte nagy károkat okoztak. Az erkölcsi világban a' zivatar lecsilapodott. Legalább úgy látszik; de bezzeg, valamint a' felzudult tengeren zajló hullámok maradnak a' múltó zivatar nyomául, úgy az erkölcsi zivatarok is furcsa híreket hagytak hátra. Azon számos kegyetlenséget 's borzalmat hirdető elbeszélések, mellyek utóbbi időkben az amerikai lapokat egészen eltölték, olly nagy ingert 's vágyat gerjesztének hasonló elbeszélésekre, hogy a' hírlapok, anyag szükében, kénytelenek voltak maguk koholni borzalmakat, kegyetlenségeket, 's a' t. Az amerikai lapírók tehetsége e' tekintetben ismeretes, 's majd valamenyi illy koholmányoknak „Lynch-törvény“ a' czímje. Már említők, hogy kivált a' tory-lapok szerfölött elferdítettek minden hirt, melly Amerikából némi részletes heveskedésről szólva Európába jött, 's az egyesült birodalmat, mint a' fejtelenség 's vad erőszak martalékját rajzolák a' szabadság megremült baráti elé. Ujabb, 's hitelesb tudósítások teljesen megczáfolják ezen rajzokat, mellyeket többire nem nehéz lett volna úgy is meghazudolni.

Brazília. A' Globe Fernambucoból sept. 8-án jelenti, hogy hozzá érkezett tudósításoknál fogva a' császári kormány tekintete Para tartományban ismét helyreállítatott. (A' várost az éjszakamerikai egy. statusok foglalták el.)

SCHWEIZ.

Basel-vidék köztanácsa oct. 19-én Wahl testvérek ingatlan jószág vétele iránt, 4 — 5 órányi tanácskozás után 37 szózattal 3 ellen azt végezte, hogy eddigi viseletében megmarad, 's az ingatlan vagyon-vételt foganatlannak tekinti. E fölött biztoság neveztetett ki, melly a' főhelynek az országos törvényekre hivatkozva megmutassa, hogy Basel-vidék a' Franciaország és Schweiz közt fenálló egyezéseket sehogy sem sértette meg, egyszersmind a' főhelyet arra bírja, hogy az ügyét köztársaságinak tekintse, azzal úgy bánják, 's ennélfogva Lajos-Fülöpöt rendelése visszavételére bírja. — A' „Beszélő“ nevű schweizi hírlap ezen vitára következő jegyzéseket közöl, mellyekből csakugyan kiviláglik, hogy a' francia kormánynak nincs igazsága. Azon kölesönös telepedési alku alkalmával, mellyre a' francia kormány hivatkozik, 1826ban különös említés tétellett a' zsidók iránt is. Egyes cantonok ugyan is azon utasítást adták volt az alkú biztosoknak, hogy francia zsidók elfogadására nem kötelezik magukat. A' francia követ ezen ohajtást elfogadta, 's eziránt írott és hivatalos nyilatkozást adott 1820 aug. 7-én a' biztosság elnökének által. E' nyilatkozás lényegesen azt mondja, hogy, mivel az egyezés első cikkelye a' francziáknak nem ad egyéb jogot, mint millyennel

más cantonokbell schweiziak bírnak, 's olly cantonoktól, hol a' zsidók letelepülése általjában nem engedtetik meg, nem kívánhatni azon kötelezést, hogy francia zsidókat fogadjanak el. Hasonló lábon folytak az alkudozások még a' következő évben is, midőn a' schweizi biztosok 1827 év jun. 2-kán következőleg nyilatkoztak azok iránt: „A' zsidók új letelepülése iránt, mellyre a' mostani egyezés ki nem terjesztetik, azt jegyzé meg követ ur, hogy 1826. aug. 7-kén adott jegyzékében elég bőven kifejezte magát; minthogy azonban a' cantonok minden új zsidó-letelepülést megtiltanak magok közt, tehát nem látja által, hogy új települések lehetségesek. Ha kívántatik, követ ur ez iránt még bővebben magyarázandja ki magát.“ Így megyen ezen dolog az alkudozások folytában, 's mindebből azt vehetni ki, hogy francia zsidókat Schweizban csak annyiban tartoznak fölvenni, a' mennyiben a' törvények azok fölvetelét általjában megengedik. Az Öst. Beob. megjegyzi ez alkalommal, hogy az érintett alkudozások mindig a' településről szólnak, míg Wahl testvérek, kiknek ügye forog kérdésben, csak ingatlan vagyon vételétől tiltattak el, mellyet ezek megvásárlottak.

NÉMETORSZÁG.

Említettük, mi híreket hoztak a' német szövetségi 's egyes német viszonyokra nézve, mennyire azok az egyes statusok katonai illetékjüket (Contingent) 's annak éves fizetését illetik. — Ezen egész tárgy kivételik az egyes német statusok országgyűlései tanácskozásai alól. Másunnan, 's név szerint Berlinből érkezett tudósítások tagadják ezen állítást, mint az egyes német statusok független föltségével meg nem férhetőt. Azonban mindezen tagadás ellenére is közöl a' hessz n. hercegi kormánylap oct. 24-rol egy szövetséggyűlési végzést, melly megfejt a' katonai alkotmány följebb említett pontjára tartozó kérdéseket, állítólag a' 31. 's 33-ik cikkelyeket világosítván meg. Ezen magyarázat kötelességeül teszi minden egyes német statusnak, hogy azon katonai illetéket (contingent) mellyet a' német szövetségnek hadi alkotmányánál fogva tartania kell, csakugyan tartsa is. Azután pedig, hogy a' német szövetség hadi alkotmányában olvasható kifejezés — „gyakorlott legénység“ — minden ujonezot kizár. Továbbá, hogy a' meghatározott számú gyakorlott legénységet az egyes statusoknak mindig teljes számban kell tartaniok, ide nem értve mindig az ujonezokat, kiknek hat hónapi idő szabatik az elkészülésre, 's idomulásra.

OROSZORSZÁG.

Oct. 7-kén Woronzoff fényes lakomát adott Durham lordnak, mellyen Drinkwater, de Roos 's Kinnaird uu. is jelen voltak. Ezeken kívül még jelen volt néhány idegen, a' legtekinteteseb vá-

rosi tisztviselők, több főtiszt, consulok 's különféle kereskedők. Woronzoff áldomást mondott az angol király egészségére, Durham lord pedig az orosz czáréra azonkívánsággal, hogy a' barátságos viszony a' két hatalom közt, állandóan maradjon fen. — Berditschewben, az aug. végén Máriá-égbemenetele napján tartott vásáron 1,177,660 rubelnyi orosz portéka, 262,010 rubelnyi külföldi áru Európából, és 229,400 rubelnyi külföldi portéka volt Ázsiából. E' portékának több mint kétharmada elkelt. —

NÉMETALFÖLD.

A' generalstatusok 2dik kamarája oct. 24én gyűlt össze titkos biztosságban, 's az előterjesztett válaszfóliási javaslatról tanácskozott, melly ambár csak a' trónbeszéd viszhangja, kezdetén mindjárt még is különös hathatósággal mondja ki azon sajnálkozást, hogy az ország politikai állapota még mindeddig nincs teljesen elrendezve. E' tekintetben némely külföldi lapok részletesen előszámolják: melly virágzó Belgium állapota, hol mindennemű vállalatok jönnek létre, míg Hollandiában a' nép a' nyomasztó adó miatt már némi kedvetlenséget mutatni, 's majd morogni kezd. — Azon hely, mellyben e' sajnálkozás kimondatik, így szól: „Habár egy részről örömmel látjuk belőle (a' trónbeszédéből) hogy viszonyink a' külhatalmakhoz barátságosak; de más részről mélyen sajnáljuk, hogy az ország politikai állapota Németalföld 's Belgium közt a' megháborított viszonyra nézve még folyvást másulatlanul a' régi maradt, 's hogy nincsenek kedvező kilátások ezen viszonyok méltó 's gyors szabályozására, mellyre a' nemzetnek mind inkább nagyobb 's nagyobb szüksége kezd lenni.“ A' válaszfóliás, miután a' generalstatusok első kamarájától elfogadtatott, a' királynak oct. 28án nyújtott az erre alakult biztosság által az első kamara tagjaitól. —

LENGYELORSZÁG.

Az orosz czár tizenhat readü jószágrol adománylevelet osztta ki Lengyelországban. — Az adomány föltételei következők: örökösödés alkalmakor a' jószágokat földarabolni nem szabad, sem azokat új kötelezésekkel terhelni, vagy elidegeníteni nem lehet. Az örökösödés csak törvényes, és görög vallású 's mindig a' legidősb gyermekre száll. Fimagzatok megelőzik a' leányokat. Ha nincs nemzedéki egyenes vonalban örökös, a' jószág ugyanazon föltételek alatti a' legközelebbi mellékágra száll; ha az egész család kihal, a' jószágok a' kincstárra esnek vissza; ugyanaz történik, ha az utód örökös nem orosz nemes, vagy nem görög vallású.

ELEGYHIREK.

A' Times, a' bélyeg-jövedelem jegyzékei szerint következő számát határozza meg az ezen idő alatt elkelt londoni hírlapoknak: reggeli-lapok közül: a' Times' 1,406,997; a' Morning-Herald' 1,187,005; a' Morning-Chronicle 953,500; az Advertiser 642,250; a' Morning-Post 367,000; a' Public Ledger 68,500 példánya; esti lapok közül: a' Standard 865,900; a' Globe 483,000; a' Sun 395,000; a' Courier' 247,000; a' Truesun 229,000, 's az Albion 130,000 példánya kelt el. — Már ezek közül hat u. m. a' Times, M. Herald, M. Post, Public Ledger, Standard és Albion, conservatív lap; és ismét hat, u. m. a' M. Chronicle, Advertiser, Globe, Sun, Courier és True Sun szabadelmű, vagy a' Times szerint destructív lap; ha tehát a' kétféle szellemű londoni hírlapok' keletét összevetjük, a' Times számítása szerint az sül ki, hogy a' conservatív hírlapokból 4,024,502; a' whig radikálokból pedig csak 2,949,750 kelt el, 's így a' különség 1,074,752 szám, ha t. i. a' Times részrehajlatlan számvető. — Guttentberg emléke Párisban szorgalommal készül, 's mint Crozatier ur a' mainzi biztosságnak igéri, jövő tavaszra öntve leszen. Maig is folyvást gyűlnek az adakozások ez érdekes célra; legközelebb az anhalt-dessau hg. 20 lajos-aranyot küldö arra. A' nagy hangművész Bethovennek is emléket állítanak szülő városában Bonnban. — Hirc van, hogy a' nápolyi királyné terhes; ha e' hir megvalósul, sok számoló csalatkozni fog; 's ez által megsemmisül a' syrakusai hgnek minden kilátása a' két szicíliai thronra.

Gabonaár vidéki városiak piaczin pozs. mérő ezüst kr.

Octob. 1835.	búza	kétsze.	rozs	árpa	zab	kukur	köles
31én Baja	88-80	60	48	32	29	36	40
31én Eszék	96-84	72	—	42	36	48	—
31én Fiume	180-140	—	—	—	70	120	—
31én Pécs	102-84	72	60	48	36	51	—
31én Beckség	90-60	—	—	36	36	42	48
31én N. Varad	114-78	75	45	40	36	54	168
31én Igló	168-162	—	96	66	43	—	—
31én Kanizsa	108-72	—	36	—	36	60	—
31én Kassa	144-132	96	84	60	36	—	168
31én Komárom	133-127	106	81	64	44	56	80
31án Miskolcz	—-138	104	75	69	42	54	—
31én Munkács	96-84	72	54	—	30	54	216
31én Ujvidék	80-—	48	—	32	29	32	48
31én Pozsony	150-120	—	96	81	54	102	—
31án Győr	126-114	96	82	65	42	72	72
31én Rosenb.	168-156	108	—	—	—	—	—
31én Selmecz	126-115	90	74	67	34	96	—
31én Szeged	84-72	66	48	38	40	42	60
31én Szigeth	120-—	—	80	—	72	84	—
30án Temesv.	83-76	50	48	36	30	36	—
26án Tisza-Uji	104-96	63	60	—	—	60	—
31én Versecz	72-58	48	—	34	29	38	—
31én Veszprim	108-102	84	52	51	36	52	52
Nov. 5. Mosony	149-144	102	90	68	52	96	—